

שנה חמישית

ברקאי

דף הרחבות – צרכנות וסביבה

1. "כ־20% מזיהום המים בעולם נגרם מתוצרים של תעשיית הכימיה", הסכירה מירב צימרמן, מנהלת שיווק קו מוצרי הדפסה על מקסטיל, קורנית דיגיטל. העובדה הזו לא מפתיעה כשמבינים שנדרשים כ־2,600 ליטר מים על מנת לייצר מיישרט אחת בלבד. "המדינות היצרניות מתחילות אט אט להוציא הקיקה בנושא, אבל את היצרנים זה לא מעניין והם פשוט עוברים לייצר במדינה שעוד לא חקקה חוק כנגד ייצור מזהם".
- (התנועה שנלחמת בנזקים הסביבתיים של עולם האופנה הגיעה לישראל, כלכליסט 14.5.17)
2. בתחקיר שערכה אשת התקשורת מיקי היימוביץ' על מחירי תעשיית האופנה היא ראינה את אחראי הביגודיות של ויז'ו, וזה אמר כי הם מקבלים בשבוע בממוצע 15 טון (!) של בגדים (...) כ־25% מהבגדים שאנחנו תורמים מגיעים לחנויות יד שנייה או לנזקקים, ושאר הבגדים מועברים למדינות מתפתחות. מדינת ישראל מייצאת את עודפי תרומות הביגוד שלה לאפריקה, ושם 30% מהבגדים נלכשים על ידי האוכלוסייה המקומית, בעוד 70% נשלחים לזבל. זבל זה נזרק במדבר ניירובי ומזהם את האדמה. מלבד המחיר הסביבתי, ייצוא בגדים מיד שנייה למדינות אחרות מצמצם מאוד את תעשיית המקסטיל המקומית. אם האנשים מקבלים בגדים במחיר זול יותר מארגוני צדקה אין להם כל צורך בחייטים.
- (ישראל שמאל ורובניק, אופנה בעייתית: המחיר המוסרי של תעשיית הבגדים, מקור ראשון י"א באדר תשע"ח)
3. אז להשתמש עוד קצת בכל בגד?
- כן, הרי אם אני מעיפה בגדים, פתאום הארון נקי, חסר לי משהו ואז אני אלך ואמלא אותו מחדש. יש גם יוזמות מדליקות. למשל, בדנמרק יש אתר של בגדי ילדים אורגניים, נטולי כימיקלים, נקיים. שיטת העבודה היא שאתה מקבל מהם בגדים בהשאלה, תמורת תשלום חודשי. כשהילד גדל אתה מחזיר את הבגדים ומקבל גדולים יותר. זה הדבר הבא מבחינת הקיימות: אתה צורך את השירות, לא את המוצר. כמו קאר טו גו, או תל אופן. כדי להגיע ממקום למקום אני לא חייבת לרכוש אופניים, אני יכולה לשכור אותם זמנית. זה סוג של בשורה. מחליפים את הבעלות לטובת השירותיות. אומרים לך: תיפטר מהקונספט של בעלות, שחרר את זה, אתה רק צריך לצרוך את המוצר ולהחזיר בסימום. המחקרים מראים שאנחנו לובשים מעט בגדים ושנחנו לא צריכים את כל ארון הבגדים שלנו. ב"וול סטריט ג'ורנל" כתבו שב-80% מהזמן אנחנו לובשים רק 20% מהבגדים שלנו.
- (ראיון עם מיכל ארבל-לוי, the marker 26.3.2016)
4. אם יש סיבה כלכלית למחזור, היא תופיע די מהר בצורת כסף. אם אין סיבה כלכלית למחזור, והמיעונים הם מצד "טובת הכלל", יש לבהון אותם בקפדנות: האם עומד להיגמר המקום לאיחסון פסולת? (לא) האם מיהזור מזהם פחות מאשר השלכת פסולת? (לא ממש) האם עומדים להיגמר המשאבים? (ממש לא, ומחיר המשאבים מעיד).
- מה לעשות בינתיים? כפי שוויקיפדיה מלמדת אותנו, כדי שמיחזור יעבוד יש צורך בכמות גדולה ויציבה של הומרים למיחזור שיזרמו למפעלים. כן, אותם מפעלים מזהמים, שמנחליהם נהנים מכספי הארנונה והמע"מ שלכם. המעט שאתם יכולים לעשות הוא לנסות לעצור את המכונה. בפעם הבאה שאתם מחזיקים בקבוק פלסטיק ביד, השליכו אותו לפח ולא למיחזורית. זכרו: אולי זה מטורף לא למחזר, אבל מטורף עוד יותר כן למחזר.
- (הלל גרשוני, זה מטורף למחזור, אתר "מידה" 14.7.15)

5. מטרת חייהם (של היהודים) הפוכה משלנו; אין הם מבקשים לשנות את הקיים אלא להשתלב בתוכו. הם לא באו להתאים עולם להם, אלא להתאים עצמם לעולם (...). אין זה שב-ואל-תעשה סביל וחסר-אונים (...). (הודו) היא מלאה יוזמות כרימון. היא תוססת וכמעט פעלתנית. אך מרצה אינו משתפך באפיקים שלנו. הוא זורם אל הקוטב הנגדי – אל האחדות עם הבריאה.

(עזריאל קרליבך, הודו, עמ' 51)

6. 'אל תשחית דבר', היא הקריאה הראשונה והכללית ביותר של הא-ל, אשר באה אליך, אדם, כאשר אתה מזהה בעצמך את אדון כל הארץ... אכן, אדמה, צומח וחי, נושאים כבר את הותמך הנובע מהמיומנות האנושית הטכנית; הם עברו טרנספורמציה באמצעות ידך האנושית עבור צרכיך האנושיים, לדיור, לביגוד, למזון ולכלים, ואתה תופס אותם כרכושך. וכך, אתה עומד במרכז ממלכתך הארצית, והם כולם משרתים את כוחך. אם כעת תרים את ידך על מנת לשחק משחק ילדותי ולספק את זעמך חסר הטעם, ותבקש להשחית את מה שמיועד לשימוש; אם תבקש להשמיד את מה שעליך לנצל; אם תתייחס ליצורים שתחתיך כאל אובייקטים חסרי זכויות ולא תתפוס את הא-ל שברא אותם, ולכן תבקש גם כי יהושו את עצמת מצב רווח המזלזל במקום להשתמש בהם כאמצעים לפעילות אנושית חכמה – כי אז קריאתו של הא-ל תקרא לך 'אל תשחית דבר!' היה אדם!

(הרב שמשון רפאל הירש, ספר חורב, מצווה שצו)

7. שורש המצוה ידוע, שהוא כדי ללמד נפשנו לאהוב הטוב והתועלת ולהדבק בו, ומתוך כך תדבק בנו הטובה ונרחיק מכל דבר רע ומכל דבר השחתה, וזהו דרך החסידים ואנשי מעשה אהבים שלום ושמחים בטוב הבריות ומקרבים אותן לתורה, ולא יאבדו אפילו גרגר של חרדל בעולם, ויצר עליהם בכל אבדון והשחתה שיראו, ואם יוכלו להציל יצילו כל דבר מהשחית בכל כחם.

(ספר החינוך מצווה תקכט)

8. כאשר אנחנו מתבוננים במצוקה בה אנחנו חיים במציאות העכשווית, אנושות שהפנימה את החוצץ בינה לבין הטבע מבלי לבחון את הצורך הפיזי הממשי שלנו בטבע, קשה לעיתים לראות את הטוב. אנחנו חושבים – עדיף לא לראות. אם נראה את הדוב המורעב למה זה יועיל? אם נראה את האישה העקרה שנפגעה מתעשיית הטקסטיל, האם באמת נוכל להפסיק לקנות בגדים? לכאורה עדיף ללקות בעיוורון חלקי – לראות את הטוב ולהתעלם מהרע. לשמוח על הגשמים שכעת יורדים ולשכוח מהבצורת שקדמה. רבי יהודה מלמד אותנו על כוחה של הראייה, כדי להצליח לראות באותה רמה שרבי יהודה מסוגל לראות אנחנו נדרשים לתרגל לראות. אם נרצה להודות על כל טיפה וטיפה עלינו לראות קודם – כל רגב אדמה צמא. לכן בכל המציאויות שהם חלק מחיינו, המציאות האישית, המציאות הלאומית, העולמית, הסביבתית, אנחנו נדרשים לפקוח את העיניים. להודות היכן שיש להודות ולקבוע היכן שיש לקבוע. אולי בכוח הראייה נוכל גם לתקן את הדורש תיקון.

(תהילה שפר, "לראות, לראות, לראות", מתוך אתר "טבע עברי")